

Delft, 28 januari 2022

Optimaal gebruik elektriciteitsnetten

Aan: Tweede Kamer - Commissie Economische Zaken en Klimaat
Van: Frans Rooijers & Lucas van Cappellen

De schaarste aan netcapaciteit zal stagnatie van de energietransitie opleveren. Dit betekent dat er zeer beperkt of geen capaciteit op veel plekken in Nederland is voor nieuwe grootschalige **invoeding** van elektriciteit van zon en wind. Op de korte termijn kunnen ook problemen ontstaan door de sterke toename van **extra vraag** door elektrificatie.

De netbeheerders kunnen de vraag naar netwerkuitbreiding niet realiseren. Door het netwerk efficiënt te gebruiken kan netwerkuitbreiding uitgesteld worden in de tijd en kan alle aandacht/menskracht gericht worden op de situaties waar netverzwaring onontkoombaar is.

Hoe komt dit?

1. De huidige tarieven leiden niet tot efficiënt gebruik van de netcapaciteit

De huidige nettarieven geven onvoldoende prikkel voor een optimaal netgebruik en geen prikkel om op specifieke tijdstippen te gaan afnemen. Het is zelfs zo dat flexopties die nationaal nuttig zijn voor de balans van vraag en aanbod, een slechte business case hebben in de huidige tariefstructuur.

In het huidige systeem zijn zeer beperkte prikkels aanwezig om flexmiddelen in te zetten om congestie te voorkomen. Door een markt te maken voor flexopties voor specifieke locaties kunnen alle partijen uitgedaagd worden om flexopties aan te bieden, om daarmee netverzwaring uit te stellen of te voorkomen. Netbeheerders kunnen zo een zuivere afweging maken tussen netverzwaring en flex oplossingen. Hoe die markt vorm gegeven kan worden is punt van discussie.

De tariefstructuur stuurt niet op optimaal gebruik van het elektriciteitsnet. Het maakt niet uit op welk moment het net gebruikt wordt als eenmaal betaald is. Hoe kunnen bepaalde toepassingen die niet leiden tot netverzwaring, maar wel nuttig zijn voor het energiesysteem worden beprijsd?

2. Stimulansen houden geen rekening met netschaarste

In het huidige systeem waarbij subsidies voor diverse technieken worden verstrekt, zijn geen/zeer beperkte prikkels aanwezig om de schaarse netcapaciteit te gebruiken. De SDE stimuleert veel productiemiddelen (zon, wind) maar ook flexopties (E-boilers), maar houdt geen rekening met de locatie en het efficiënt benutten van de beschikbare netcapaciteit.

3. Flex voor congestie

Regionale netbeheerders gebruiken nu nog nauwelijks flexoplossingen in geval van dreigende congestie. Ook de Energiewet 1.0 lijkt op dit punt tekort te schieten. In 2022 zal de ACM naar verwachting wel concreter invulling geven aan capaciteitsmanagement door middel van het Codebesluit congestiemanagement.

4. Financiering voor verzwaren

Voldoende financiële slagkracht en ruimte voor netbeheerders om snel netten te kunnen verzwaren en uit te breiden. Het elektriciteitsnetwerk zal sowieso, ondanks dat er maximaal flexopties worden ingezet, fors moeten worden verzwaard om de toename van duurzame (decentrale) productie en de elektrificatie van alle sectoren te kunnen realiseren. De netbeheerders lopen tegen de grenzen van financiering van de investeringen aan. De aandeelhouders zullen niet eenvoudig extra geld beschikbaar

stellen om de noodzakelijke investeringen te gaan doen. De vraag is: Hoe kunnen netbeheerders de financiering van hun investeringen eenvoudiger regelen? Het gaat niet om subsidies voor netverzwaring, met de tarieven kunnen de investeringen worden terugverdiend.

Hoe kan het elektriciteitsnet optimaal worden gebruikt?

Verschillende concrete maatregelen om het elektriciteitsnetwerk optimaal te gebruiken:

- Uniforme tarieven naar rato van het gebruik van het net resulteren in een eerlijke beprijzing.
 - Afschaffen korting op transporttarieven voor zeer grote gebruikers.
 - Aanpassing huidig tarief voor kleinverbruikers door toenemende verschillen gebruik.
 - Een producententarief zodat ook producenten betalen voor gebruik van het net.
- Introduceren van tariefprikkel voor optimaal netgebruik.
 - voor bedrijven met een grote bedrijfstijd.
 - een combinatie van vraag en productie op één aansluiting.
 - tarieven voor variabel netgebruik voor industrie en laadpalen.
- Markt voor congestie-oplossingen
 - Door een markt te maken voor flexopties voor specifieke locaties kunnen alle partijen uitgedaagd worden om flexopties aan te bieden, om daarmee netverzwaring uit te stellen of te voorkomen. Netbeheerders kunnen zo een zuivere afweging maken tussen netverzwaring en flex oplossingen.
 - Mogelijkheid creëren van aansluitingen met minder zekerheid/afschakelbaar.
- Alleen subsidie voor zon/windprojecten waar netcapaciteit beschikbaar is.
 - Efficiënt gebruik van het netwerk dient meegenomen te worden in toekenning van subsidie.
- Programmeren van de warmtetransitie zodat de infrastructuur tijdig en efficiënt gerealiseerd kan worden.
 - Warmtetransitieplannen worden leidend.
 - Gemeentes krijgen de mogelijkheid om gebieden aan te wijzen waar de aansluitplicht voor het aardgasnetwerk vervalt.
 - Vervolgens kunnen subsidiemechanisme dan gebaseerd zijn op deze plannen. Bijvoorbeeld zodat alleen ISDE-subsidie wordt verstrekt voor warmtepompen in gebieden waar geen warmtenet is te verwachten. Veel warmtepompen kunnen een probleem geven in de winterpiek door elektrische bijverwarming. Warmtelevering of hybride warmtepompen beperken dit probleem.
- Prioriteren van projecten die als eerste aangesloten worden op het elektriciteitsnetwerk
 - Niet meer wie het eerste komt, die wordt het eerste aangesloten.
 - Dit zou géén maatwerk moeten zijn door beslissingen van provincies of gemeenten, dit kan leiden tot willekeur.
 - Algemene kaders vanuit de nationale overheid zijn vereist, die lokaal worden gebruikt om prioriteiten te maken zodat gebruikers/producenten en netbeheerders weten waar ze aan toe zijn.